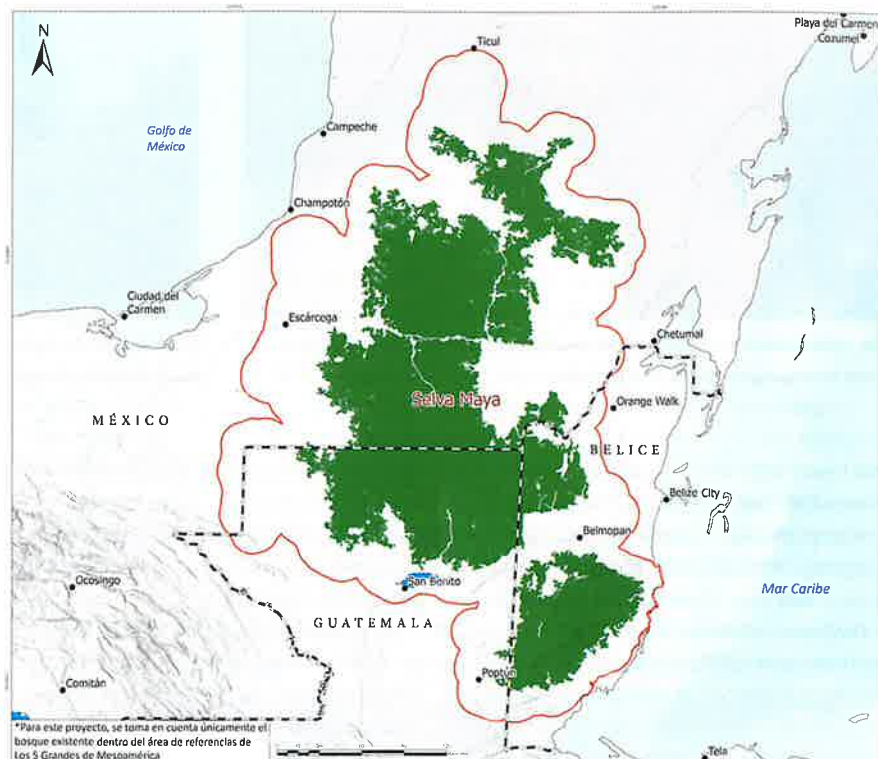

VERKENNING VAN CONSERVATION TIMBER UIT DE SELVA MAYA

Een groep(je) houthandelaren heeft recent in de Selva Maya lokale producenten en houtverwerkers bezocht. Dit uitgestrekte tropische bos is in Europa relatief onbekend. Om de business-case van duurzaam bosbeheer en de positie van de bosgemeenschappen te verbeteren, zoeken de beheerders nieuwe markten voor hun producten. Doel van de missie was dan ook het verkennen van marktkansen voor dit 'conservation timber'.

Door: Mark van Benthem, directeur-bestuurder Stichting Probos

De Selva Maya is vernoemd naar het gebied waar de oude Maya-beschaving floreerde. Die strekte zich uit over het Yucatán schiereiland, oftewel het zuidoosten van Mexico, Belize en het noorden van Guatemala. Nog steeds beheren lo-

kale inheemse (Maya) gemeenschappen er bosconcessies. Met ongeveer 15 miljoen hectare, waarvan ten minste 3 miljoen in beschermde gebieden, is het na de Amazone het grootste tropisch regenwoud in Zuid en Midden Amerika. In de Selva Maya bevinden zich ook de eerste FSC-gecertificeerde gemeenschapsbossen ter wereld.

Conservation timber is hout uit bossen die door lokale gemeenschappen worden beheerd. Het ondersteunt het behoud van bossen op de lange termijn en de ontwikkeling van de gemeenschappen. Zo'n 36 procent van de nog resterende intacte boslandschappen wereldwijd wordt beheerd door lokale gemeenschappen. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat het beheer door deze gemeenschappen een zeer effectieve vorm van natuurbehoud is. Door conservation tim-

ber hier toe te passen dragen we daar bij aan bosbehoud en lokale ontwikkeling.

Ondanks alle waarden die het bos vertegenwoordigt en het culturele erfgoed dat er, deels nog verstopt, ligt, staat de Selva Maya onder druk. Sinds 2000 is 33 procent van het bosareaal verloren gegaan. Dit alarmerende tempo van ontbossing is grotendeels te wijten aan zwakke en ineffektieve bestuursstructuren en destructieve landbouwpraktijken, zoals 'slash-and-burn' en illegale vee-teelt. Dit leidt tot gedegradeerde landschappen en maakt het voor lokale gemeenschappen moeilijker om aan de armoede te ontsnappen, terwijl ze ook kwetsbaarder worden voor klimaatverandering.

In het noorden van Guatemala in het district Petén is in 1990 het circa 2,1 miljoen hectare grote Maya Biosphere Re-

serve gecreëerd. Verschillende gebieden kregen verschillende functies die allen bij moeten dragen aan behoud van het bos in de 'core zone'. Waaronder het Nationale Park en Unesco World Heritage site Tikal. Zo'n 400.000 hectare is uitgegeven als concessies aan lokale gemeenschappen, met de voorwaarde dat ze zich FSC moeten laten certificeren. Hier was de afgelopen 30 jaar nagenoeg geen ontbossing (0,1 procent per jaar), terwijl dit in de 'core zone' 1 procent en in de bufferzone 5,5 procent per jaar is. De gemeenschappen weten de externe invloeden als veeteelt, grootschalige landbouw, maar ook bosbranden, tegen te houden.

Echter, de exploitatie richt zich vooral op twee soorten; swietenia mahonie (voor gitaarreuzen in de VS) en cedrela. Hierdoor is de oogst per hectare dusdanig laag dat de business-case voor duurzaam bosbeheer onder druk staat. Binnen de randvoorwaarden van duurzaam bosbeheer kan men zo'n 15 tot 20 andere houtsoorten op de markt brengen. Op deze minder bekende houtsoorten uit de, in sommige gevallen al bijna 30 jaar FSC-gecertificeerde bossen, richtte de handelsmissie zich.

De reis vond plaats van 17 t/m 24 november en is georganiseerd door Rainforest Alliance, ter plekke al 30 jaar actief met capaciteitsopbouw en duurzaam bosbeheer, Stichting Probos en FSC Mexico en FSC Guatemala. Er waren zo'n tien deelnemers van buiten de regio. Daarmee was de opkomst matig. De internationale handel toont wel interesse en heeft ook informatie over houtsoorten

en volumes opgevraagd, maar concurrerende evenementen en de redelijk last-minute uitnodiging op een niet alledaagse bestemming, maakte het uitdagend voor bedrijven fysiek aanwezig te zijn. Tegelijkertijd is de animo passend bij de capaciteit van de regio. Zij zijn niet in staat op korte termijn tientallen containers per maand te leveren.

SWIETENIA MAHONIE

Op dag één is kennisgemaakt met relevante overheidsdiensten en vertegenwoordigers van alle bosgemeenschappen die presenteerden welke soorten en hoeveelheden in 2025 vrij komen en waar zij

een markt voor zoeken. De dagen erop zijn verschillende gemeenschappen bezocht om hun verwerkingscapaciteit en aanbod nader te verkennen. Alle gemeenschapsbossen in Guatemala zijn FSC-gecertificeerd, zijn tot ruim 80.000 ha groot en kennen rotaties van 25 tot 40 jaar (de meeste 30 jaar). Bijna de helft van de huidige oogst in Petén bestaat uit swietenia mahonie, wat ook de dominante boom in het bos is. En bijna 90 procent van de oogst bestaat uit vijf soorten: naast swietenia mahonie, zijn dat santa maria, manchiche, cedro en pucté (zie kader). De soorten en volumes die geoogst worden, worden op dit mo- >>

ment bepaald aan de hand van de vraag naar de soorten, met uitzondering van swietenia mahonie en cedrela. Hier is altijd een markt voor. Voor de overige soorten wordt geoogst waarvoor zij op dat moment een markt hebben.

Als gekeken wordt naar wat het bos binnen de randvoorwaarden van duurzaam bosbeheer kan leveren, dan zou het aandeel santa maria, manchiche, pucté (recent door de gemeente Rotterdam in het kader van Cities4Forests toe-

gepast), maar ook soorten als mano de león, amapola en malerio colorado een stuk groter zijn. Sommige gemeenschappen oogsten minder dan 1 boom per hectare door een gebrek aan vraag naar minder bekende soorten. Dit ondermijnt de business case voor duurzaam bosbeheer. De inkomsten voor de gemeenschappen is voor circa 90 procent afhankelijk van de verkoop van houtproducten.

WOODMIZER OP LOCATIE

Alle bosgemeenschappen hebben houtverwerkingscapaciteit. In de regel in elk geval één of meerdere mobiele zagen (Woodmizer) om rondhout te verzagen en een aantal heeft ook schaafmachines, een enkele zelfs CNC-capaciteit. Er kan met alle gemeenschappen direct handel gedreven worden en het gros heeft ook internationale export ervaring. Met name naar gitaarreuzen als Gibson en PRS in de VS. Zoals bekend staat swietenia mahonie op de CITES lijst, waarbij de CITES verklaring in Guatemala in de regel binnen een week afgegeven wordt. Elf gemeenschappen samen hebben in 2003 het bedrijf FORESCOM opgericht met o.a. als doel de markt te ontwikkelen voor minder bekende houtsoorten en volume te bundelen. Bij FORESCOM is ook droogcapaciteit en worden bijvoorbeeld vlonderplanken en tuinhout(producten) kant-en-klaar geëxporteerd naar de grote retailer Leroy Merlin in Spanje en Frankrijk.

De soortensamenstelling in het Mexicaanse deel van de Selva Maya is anders dan in Guatemala. Soorten met exportpotentie zijn hier bijvoorbeeld chicoza-

pote, de favoriete houtsoort voor bouwtoepassing van de Maya's en nauw verwant aan massaranduba, en tzalam (zie kader). De gemeenschappen in Mexico, 'ejido's' genoemd, zijn niet allemaal FSC-gecertificeerd. De bezochte ejido's zijn dat wel, waaronder het in 1994 eerste tropische FSC-gecertificeerde gemeenschapsbos ter wereld: Ejido Noh-Bec. Ook zij hebben zaag-, droog- en bewerkingscapaciteit.

Deelnemers aan de handelsmissie zijn enthousiast over de potentie van de regio, al viel het volume voor bedrijven, geïnteresseerd in meer bulkproducten zoals decking, tegen. Desondanks zijn er tijdens de handelsmissie contracten afgesloten met individuele gemeenschappen met het idee uiteindelijk circa tien containers per jaar te leveren.

Gezien het bijzondere verhaal van de herkomst van dit hout met de geschiedenis van de Maya's, meer dan 30 jaar aantoonbaar duurzaam bosbeheer, de verwerkingscapaciteit en de wens ook meer toegevoegde waarde te willen leveren, ligt wat Probos betreft het ontwikkelen van een 'conservation timber productlijn' voor de hand. Denk bijvoorbeeld aan een productlijn van buitenmeubilair of fiets- en wandelbruggen. Om zo via het gebruik van dit hout het verhaal van deze gemeenschappen en duurzaam bosbeheer te vertellen.

Bedrijven met interesse kunnen zich melden bij de auteur: mark.vanbenthen@probos.nl. <<

HOUTSOORTEN VAN DE SELVA MAYA

Chicozapote

Wetenschappelijke naam: Manilkara zapota.

De soort is nauw verwant aan massaranduba (Manilkara bidentata) en heeft zeer vergelijkbare toepassingen. Veel voorkomende toepassingen: Mariene constructies, maar ook gereedschap, meubels, draaiwerk, muziekinstrumenten. Kan zowel binnen als buiten worden gebruikt.

Geschatte jaarlijkse oogstvolumes in het gebied: 12.700 m³. Beschikbaar in zowel Mexico als Guatemala, met het grootste deel van het volume beschikbaar in Mexico.

Tzalam

Wetenschappelijke naam: Lysiloma latisiliquum; L. bahamensis

Veel voorkomende toepassingen: parket, decoratief finer, deur- en raamkozijnen, timmerwerk, vloeren en fijn meubilair.

Geschatte jaarlijkse oogstvolumes in het gebied: 8.400 m³. Beschikbaar in zowel Mexico als Guatemala, met het grootste deel van het volume beschikbaar in Mexico.

Pucté (Bucida in het Houtvademecum)

Wetenschappelijke naam: Terminalia buceras, voorheen Bucida buceras

Veel voorkomende toepassingen: Zware constructies, tuinhout, vloeren, trappen, tafelbladen.

Geschatte jaarlijkse oogstvolumes in het gebied: 3.700 m³. Beschikbaar in zowel Mexico als Guatemala, met het grootste deel van het beschikbare volume in Guatemala.

Manchiche (Manchiche in het Houtvademecum)

Wetenschappelijke naam: Lonchocarpus castilloi

Veel voorkomende toepassingen: Het hout wordt in Mexico zeer gewaardeerd voor zijn gebruik in boten. Verder o.a. zwaar constructiehout, (wagon)vloeren, meubelen, decoratief finer, muziekinstrumenten.

Geschatte jaarlijkse oogstvolumes in het gebied: 3.500 m³. Beschikbaar in zowel Mexico als Guatemala, met het grootste deel van het beschikbare volume in Guatemala.

